

ביאורי

רבי אלחנן על התורה

קובץ פרשיות

בראשית - ויקרא

מתורתם של מרנן

הגה"ק רבינו אלחנן בונם וסרמן זצוק"ל הי"ד

ומכנו

רבינו אלעזר שמחה וסרמן זצ"ל

מסודרים על סדר פרשיות התורה

ישיבת אור אלחנן
ירושלים

דברים אחדים

בשבח והודיה להשי"ת, אנו שמחים להגיש לפני שולחן מלכים ספר חדש מתורתו של רבינו הגדול הגה"ק רבי אלחנן בונם וסרמן זצוק"ל הי"ד, על סדר פרשיות התורה ומועדי השנה.

תורתו של רבינו זצ"ל חביבה ביותר על בני התורה בכל אתר, בין ספריו בחלק ההלכה "קובץ שיעורים" ו"קובץ הערות", אשר נתקבלו כספרי יסוד בעולם התורה, ובין מאמריו בחלק האגדה וההשקפה שנקבצו בספר "קובץ מאמרים" ו"עקבתא דמשיחא", אשר מאירים את אור התורה וההשקפה המהורה על בעיות השעה והזמן מתוך חשכת הגלות והסתר הפנים.

בספר זה זכינו בסייעתא דשמיא לקבץ וללקט את דבריו וחידושי תורתו של רבינו זצ"ל בהלכה ובאגדה, הנוגעים אל סדר פרשיות התורה, מתוך כל ספריו שנדפסו כבר, ומתוך ספרים אחרים המביאים בשמו, וגם ממכתבים וכת"י הנמצאים ברשותנו. בטוחים אנו כי רבים יהנו בעז"ה על ידי ספר זה מאור תורתו של רבינו זצ"ל.

כדי להתאים את הדברים לסדר הפסוקים, כאו הדברים לפעמים בדילוג או בקיצור, ואף בשינוי סדר הדברים. בסוף כל קטע צוין המקור שממנו נלקח. הרוצה ללמוד את דברי רבינו זצ"ל ככל היקפם וכפי שיצאו מתחת ידו יוכל לראותם במקומם.

הוספנו גם חידושים ומאמרים מבנו הגדול של רבינו זצ"ל, מורינו ראש הישיבה הגאון רבי אלעזר שמחה וסרמן זצ"ל. [צוין ליד כל קטע "מהגרא"ש"]. מעט מתורתו כבר נדפס בספר קובץ מאמרים ואגרות ח"ב, ובמקומות נוספים, ונוספו כאן גם מכתביו וכתבי תלמידיו.

פרשת נח

- נד ערקתו של נח
- נד תוכן הציווי לנח בדבר הכנת המבול ומעטו
- נד ביאור המאמר 'אין פורענות באה לעולם אלא בשביל ישראל'
- נד ביאור הפסוק 'כי נח זאת לך'
- נד מעם לחיות שניתן לאחר המבול לאכול בעלי היום
- נד תפקיד האדם בזמן חורבן
- נד מעם שחורה וניתנה תורה בכתב אשורית
- נד נילו של שם בזמן סמירת מתושלח

פרשת לך לך

- נד האבות ועמדי העולם
- נד אם האבות והגרים שניירו היה דינם בושראל ובחייב עזקה דעברים ולעמים
- נד ההכפחה על נצחיות עם ישראל הרף רדיפות הדת (טכטניס)
- נד מדוע אין ארץ ישראל מוחזקת כבר מימי אברהם
- נד ירושת שאר קרובים חוץ מבן בכור
- נד אמונת אברהם בהבטחת הקביה שיהיה לו יורש
- נד הקץ שנקבע לנלות מצרים והישומו
- נד מצות מילה במקום מיקרני
- נד נוסח ברית מילה לאבי הבן
- נד אם במילה הנעשית עיי אחר צורך לדוני שלוחות
- נד דבר כל ולא פרע
- נד אם אפשר לעשות פריעה בסכין
- נד בפעם לחיות החורה על ציצין שאינן מעבדין במילה בשבת
- נד זמן חיוב ברית של מי שאינו מל את עצמו

פרשת וירא

- נד צדק ועזקה
- נד היה היה שון מרוב ויר עני ואביון לא החזיקה
- נד רק אין יראת אלוקים והרגוני
- נד בפעם שאשה פסורה ממילת בנה
- נד נודל נסיון העקרה
- נד ביאור מה שנמשלו ישראל לחול על שפת הים

פרשת חיי שרה

- נד כח הבחירה ופניעה בו
- נד כהא דאין הקבוצה מביא תקלה על בהמתן של עדיקים אי איסור נול בכלל
- נד שם הוי"ה ושם אלוקים
- נד מעם לכך שהגברים הגלמודים מדרשה קלים מהמפורשים בתורה

פרשת תולדות

- נד הצד החיובי שבשנאת עשו ליעקב
- נד כח הבחירה החספית
- נד דין האבות וחיונם במעוות קודם מתן תורה
- נד הלכה למשה מסיני
- נד את האלוקים ירא כי זה כל האדם
- נד תנאי הקיום של עם ישראל
- נד המשמעות הכפולה בברכות

פרשת ויצא

- נד ההשקפה הנכונה על אמונות הכלל והפרט
- נד פחדו של יעקב אבינו מפנישת עשו
- נד בדין המכובד אל יכובו יותר מחומש
- נד ילדת לפתאים ערמתי

פרשת וישלח

- נד כוונת ללמוד ממעשה הרשעים
- נד נצחיות עם ישראל הרף הרדיפות מבית ומחוץ
- נד תפקיד המחנה הנשאר: לפליטה
- נד ימי עיקבתא דמשיחא עפיי פרשת וישלח
- נד מעם שיעקב נהג בקמענות כלפי עשו
- נד מעם שיעקב אמר לעבדיו לומר שרם של יעקב
- נד יעקב היה ירא שפא דינה תהויר את עשו לפוטב

פרשת וישב

- נד מה שאירע ליוסף עם אחיו רומן למצב התורה בושראל
- נד 'אם אדם עושה מצוה יעשנה בלכב שלם'

הכל בגזירת עליון

יומן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מורה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כלה, שאין לאדם חלק בתורה משה רבינו עד שנאמן בכל דברינו ומקרנו שכלם נסים אין בהם עבע ומנהגו של עולם, בן ברבים בין בוחר, אלא אם ועשה המצות ועליונו שכרו, ואם יעבור עלוהם וברחגו עשו, הכל בגזרת עליון וכו' (רמב"ן סוף בא)

היסוד הזה מוגדר בפסוק בשלש מלים (החילים ק"ה, ד): "בכל הארץ משפטיו", "בכל", ללא יוצא מן הכלל. כל מי שאינו מאמין ביסוד היסודות האלה, אינו בכלל יהודי.

על מה מבוססים משפטי ה'?: "מלכותא דרקייע כעין מלכותא דארעא" (ע"פ ברכות נ"ח ע"א). כל שופט המוציא פסק דין, הרי הוא מבססו על סעיף בספר המשפטים. ספר המשפטים של מלכותא דרקייע הוא ספר התורה, הכוללת דינים בין אדם לחברו ובין אדם למקום. מאן שכל המאורעות שבעולם הם משפטי התורה, וכשם שהיבטים להתעמק ולהבין היטב את התורה, כן חייבים להתעמק ולהבין את משפטי התורה, מאורעות תולדות העולם.

יש לדעת כי מאורעות העולם הם שלשלת אחת ארוכה, וכל מה שקורה אינו אלא חוליה אחת בתוך השרשרת הארוכה, המובילה את כולם למטרה הסופית של כל בני העולם: "הכל מתוקן לסעודה" (אבות ג, ט"ז). כדי להבין את טעמו של איזה מאורע שהוא, יש

הרעיון הזה לקוח מן הפסוקים (דברים ל"ב, ד): "זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור". שני ענינים: א) יש לזכור מה מתרחש בעולם. ב) יש להבינם. אולם "אל בינתך אל תשען" (אבות ד, י"ד), אל

* עיון חלק נ"ט, ח' על הפסוק "ועתה אם שמוע תשמע" וכו', בענין "חויבנו לשמוע ולזכור שהכל בארצנו", ש"כ רבינו תרא"ש ספור לדברי הרמב"ן האל.

תבסס על ההסברה ששכלך המצומצם מראה לך. —

חקות שמים וארץ לא שמתי" (ירמיה ל"ג כ"ח). "בראשית" — בשביל התורה שנקראה ראשית ובשביל ישראל שנקראו ראשית" (ד"ס בראשית א, א').

"שאל אביך ויגדך, זקניך ויאמרו לך" (דברים ל"ב, ד). בקבלת חז"ל מסיני, הקדושים שבאו בסוד ה', כדבריהם חפש את ההסבר ל"שנות דור ודור".

ידיעה אחת גילו לנו בתורה שבכתב (שם ל"ב, ח'): "בהנחל עליון גויים" — תמיד בכל דור — "בהפרידו בני אדם. יצב" — תמיד — "גבולות עמים, למספר בני ישראל" (שם). כל ההשגחה יש לה מטרה אחת בני ישראל. כל השאר אינם אלא אמצעים למטרה סופית זו.

וכל כך למה? "כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו" (שם, שם, ט'), ותו לא.

זה מובן מאליו, אם זכורים כי תכלית כל הברואה היתה קבלת התורה. "אם לא ברית" — התורה — "יומם ולילה,

ביחס למאורעות היהודים המיוחדים, סכנה מרובה צפויה לנו אם נשכח כי יד ה' היתה בנו. "ואם תלכו עמי בקרי", שתאמרו מקרה הוא, "והלכתי עמכם בחמת קרי ויספתי ליסרה אתכם שבע על חטאתיכם" (ע"י ויקרא כ"ז, י"ח, וע"פ שם ס"ג י"ח).

וכמו בשעת שריפה, כאשר אין אפשרות לכבות את האש בבנין הכושר מכל צד, מתאמצים לכל הפחות לרסן את האש שלא תתפשט הלאה, כן גם עלינו לדאוג, שלא נגיע לגזירה "ויספתי".

העצה לכך היא: שבנין אל נכון כי לא מקרה הוא לנו, אלא כי יד ה' היתה בנו.

(המשאור ידעת תורה, קובץ מאמרים ואגרות מ"א שני דעה)